

Poštnina plačana v gotovini.

Dobila 26. III. 1932

krat,

CELOLETNA NAROČNINA ZNAŠA 15 DIN.

NAROČA SE: PROSVETNA ZVEZA V LJUBLJANI, MIKLOŠIČEVA 5.

ŠTEV. 3-4.

MAREC-APRIL 1932.

LETO XIII.

M. Pohlin (teh. vodja ljublj. opere):

Podeželski odri in njih ustroj

Z elektrifikacijo Dravske banovine bodo podeželski prosvetni domovi začeli modernizirati svoje odre. Da pa bi investicije, ki se bodo porabile za elektrifikacijo prosvetnih domov imele popoln učinek, mi narekuje vest, da opozorim merodajne faktorje na gotove pogrške, ki se delajo, pa naj bo to projektant ali pa instalater, ki hoče oder postaviti ali ga po modernizirati.

Strokovne literature zelo primanjkuje, to pa radi tega, ker je oder, odnosno strojna in elektrotehnična oprema še v razvojni stopnji, in kar je literature o celi tvarini, se nanaša le na velika gledališča, kar pa za naše razmere ne pride v poštev. Kvarno bi pa bilo, da bi enostavno veliki oder kopirali in ga kratkomalo pomanjšali in takega prenesli v podeželsko stavbo. Mestna gledališča vršijo čisto določeno dramatsko in glasbeno umetnost, dočim naj podeželski oder odgovarja najrazličnejšim prireditvam, torej mora predstavljati tudi svojevrsten tip.

Ta tip odra je zamišljen v velikosti za 30—80 m² igralске ploskve. Večina teh odrov stoji na podstavku v višini do 1 m od tal dvorane ali avditorija. Strop dvorane ali odra je v isti liniji — torej oder vrvišča, prostora, kjer so nameščena po-

tegala za sofite in svetlobnih teles, ne pozna.

Postavitev prostih scen je ulična, t. j. k vsaki viseči sofiti še stranska kritja, za nastope. Prospekt pa v glavnem naznači sceno.

Razsvetljava take scene se vrši tudi ulično. V vsaki ulici so raznobarvne žarnice, ponekod regulirane ali tudi ne, da razsvetljujejo viseče dekoracije in prospekte. Kolikor ulic, toliko je tudi svetlobnih sofit. Rampa, levo in desno od šepetalca, pa razsvetljuje v splošnem sliko. Isto dobite na velikih odrih, torej prava kopija, le s tem razločkom, da profesionalni odri vporabljajo sofite in rampo za pomožno razsvetljava ter imajo za glavno razsvetljava različne druge svetlobne efekte.

Torej mora analogno temu način razsvetljava malih odrov vplivati kvarno. O tem se je vsak že sam prepričal, posebno pa naši diletantje si ubijajo glave, kako odpomoči temu. Scene ne dobiš globoke in vse se ti zdi po teatrskem izrazu kič.

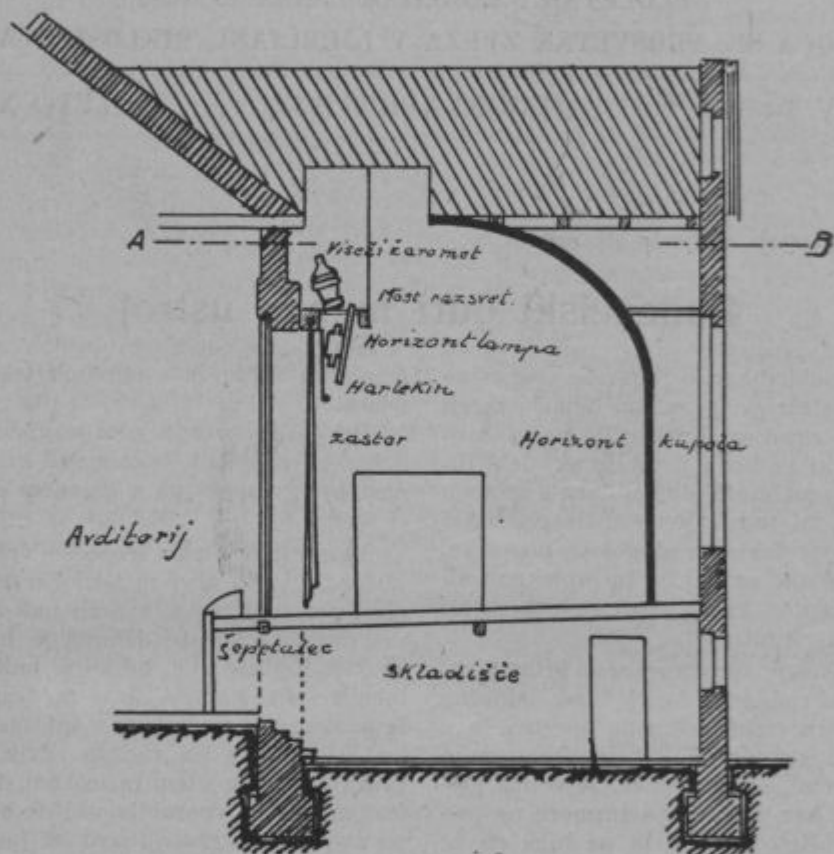
Kaj manjka sceni, odnosno odru? Če se je iz velikih odrov kopirala luč, zakaj se na mali oder ni prenesel tudi horizont? To je platno, ki je obešeno v ozadju preko celega odra in ki je po neka-

terih odrih popolnoma belo ali pa svetlo-
modro pobarvan. Pa tudi ta horizont
nam ne bi dosti služil, če ga ne bi pre-
uredili za mali oder, kakor bom skušal
preurediti električno luč in to po načel-
nih arhitekta H. Thiemanna iz Berlina,
ki je ustvaril nekaj tipov malih odrov
(jaz jih imenujem podeželskih).

Enega izmed teh odrov opisujem zdaj.
Iz načrta je razvidno, da je oder prizi-

kriva vpogled na odrski strop in monti-
ram luči pod stropom.

Horizont, ki je za te odre namenjen,
je v obliki kupole, z debelo črto vrisan.
Najčesče je tako zvana »Rabitz-stena«
3—4 cm debela plast mavca s pocinkano
mrežo kot vložek, da je odporna eventu-
alni mehانيčni poškodbi. Lahko se pa
tudi napravi iz lesa, obje se iz furnirja
ali pločevnika ali pa prevleče s plátnom.

dan ali vrinjen v dvorano. Tla odra so
proti občinstvu nagnjena, kar pa ni pri-
poročljivo radi postavitve kulis. Posta-
vitev kulis hočem pozneje opisati.

Strop odra je v isti višini kakor
strop dvorane. Le kamor se vstavi elek-
trična aparatura, je strop vzdignjen in
nameščen tako zvani most razsvetljave.
Na tem mostu sta montirani dve hori-
zontalni lampi in dva viseča žaromet.
Pred horizontalnimi lampami visi draper-
ija, odrsko imenovano harlekin, ki za-

Stena naj bo grapasta, čisto bela ali pa
svetlo-modra, kobalt, prepleskana. To pa
radi tega, da ne reflektira luči v občin-
stvo, ter je taka ploskev tudi bolj spre-
jemljiva za različno barvanje luči potom
električnih žarometov.

Stransko, levo in desno od odra, so
vrata za vstop igralcev. Kjer pa stavbne
razmere ne dopuščajo dvojnih vrat, je
pa horizont zadaj od zadnje stene za
0.6 m odstavljen in dobimo na ta način
skriti prehod igralcev iz nasprotne stra-

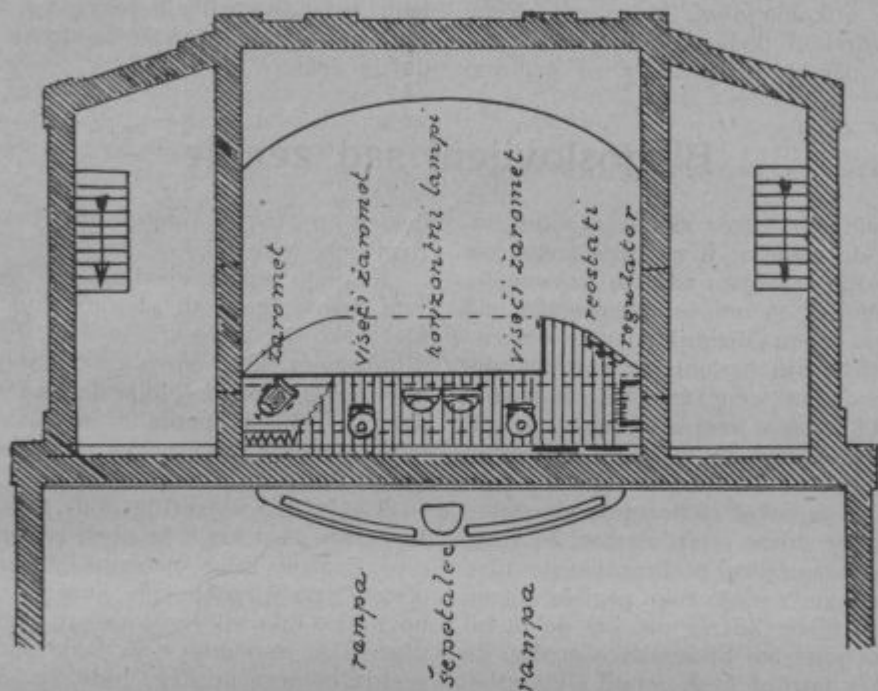
ni vrat. Prednosti te kupole so na dlani. Odpadejo vse viseče sofite in odpade tudi vsa draga sofitna razsvetljava.

Proste scene, postavljene v kupolo, pridobijo na perspektivi, v globino pa tako prevaro, da gledalca fascinira kljub temu, če je oder le 6—7 m globok. Vsa scena je pa postavljena le iz 6—7 malih kulis. Toraj pocenitev odrskega obrata. Zaprte scene so prav tako enostavne, le

z desetimi potezalnimi vrvicami. Stvar je zelo enostavna in tudi poceni.

Viseči žarometi za razsvetljavo odrskega poda in igralcev. V principu slično izvedena kakor gornja lampa, prav tako z mehanično zatemnitvijo in s štirimi različno barvanimi stekli.

Regulacija vseh teh svetiljk se vrši mehanično, torej brez uporov, imenovanih reostatov. Delovanje teh svetiljk je

da se preko kulis potegne še platneni strop. Vse to pa opisujem v poznejših sestavkih pri opisih kulis in odrskega stroja sploh.

Razsvetljava tega tipa odra se vrši centralno, iz razsvetljenega mostu, kjer pa to ni mogoče, pa iz ogrodja, kjer so nameščene lampe in dva žarometi. Za zaprto sceno se pa predvideva trobarvni sistem.

Horizontalna lampa je skonstruirana tako, da ima dva magacina, v katerih so barvana stekla in še naprava za mehnično zatemnitev. Žarnica pa ima obliko bata. Reguliranje te lampe se vrši potom petih žičnih vrvic, ki so speljane po koleskih do regulatorja, torej: dve lampi

najbolj ekonomično, ker se tu elektrika ne uničuje po nepotrebem po reostatu, je pa kljub temu poln svetlobni efekt.

Rampa za razsvetljavo zaprte scene. Rampa lai rivalta je nameščena levo in desno od šepetalca in je vdelana v odrski pod. Ta je lahko adjurirana z direktno ali indirektno reflektivno razsvetljavo s tri- ali štiribarvnim sistemom z reostatno regulacijo. Mesto teh ramp se montira tudi ležeča rampa svetiljka z mehnično zatemnitvijo, kar pa je odvisno le od krajevnih razmer.

Prostor razsvetljevalca se postavi vedno tja, kjer ne moti nastopov igralcev, ali na vzvišeni prostor za procejnijsko steno, ali na most, večkrat pa tudi

poleg šepetalca. Glavni pogoj je, da ima neoviran pogled na sceno, pa najsi bo ta odprta ali zaprta. On ima vse aparate za reguliranje, za prižiganje luči, na odru in v dvorani, centralizirano. Neposredni kontakt z inspicientom ali režiserjem naj mu bo omogočen. Poleg opisanih električnih naprav eksistirajo za različne lučne efekte, to je za reflektorje, razsvetilce, transparente, ognja, električne lestence ali svetilke, tako zvani prestavki (Versatz). To so z reostati regulirane vtikalne doze, ki so nameščene pod oderskim podom ali pa na odru v višini odrskega poda. Da se prihrani

nabava reostatov, se pa namesti volilna plošča, s katere se tudi lahko izvršujejo najrazličnejše kombinacije.

O tej stvari bi se lahko napisala cela knjiga, za vsak kraj pa pridejo v poštev različne krajevne razmere in finančne zmožnosti. Stvar bom razlagal v poznejših številkah podrobneje, ko pride na vrsto tehnični stroj odra. Namen imam popisati en manjši in en večji oder, nato pa način izdelave kulis po enotnih merah, plastike, barvanje in impregniranje istih, izdelavo različnih rekvizitov, kaširanje ter sploh vsa v odersko stroko spadajoča dela.

Blagoslovljeni sad zemlje

Zemlja je kakor mati vsa polna ljubezni do svojega, ji zvestega rodu, vsa veličastna v svojem zdravju in svoji lepoti. Mati je in zato je blagoslovljen sad njenega telesa. Blagoslovljen je v skrivnosti življenja, brstenja in cvetenja, dozorevanja in venevanja in umiranja! Blagoslovljen v vsej svoji rasti, ki sili iz zemlje v tako bujni raznovrstnosti in pestrosti.

Dejal je nekoč moder gospodar takole: Največ mirne sreče uživam, če korakam v ranem jutru po brazdi svoje njive in razsipam s svojo roko prgišča semen v svojo njivo. Zdi se mi, kot da bi bil sam neposredno Stvarnikovo orodje, ko dajem v jutru dehteči zemlji žitno zrno, da vzkali v njenem objemu v novo rast. Moja duša je tedaj tako polna neizmernega zaupanja in sluti dih nečesa skrivnostnega. Zato ob setvi moja ustna tako rada šepetejo prošnjo molitve. Zopet in zopet se po setvi rad vračam na njivo in moje spoštovanje pred veličastno tovarno, zemljo raste z dnevi, ko ustvarja s svojimi velikanskimi stroji novo življenje: iz zemlje vzklije skromna zelena bilka in se gleda v črni prsti; z dnevom in tednom poganja v stebelce in steblo, da dozori na njivi končno v solnčnih žarkih v rumeni klas, ki se šibi poln zlatega zrnja ter obeta še mnogo kruha moji družini. Tako nam je govoril modri gospodar in pridal na uho: In ko oddam posestvo sinu, si izprosim posebej še pravico, da bom sejal na naši njivi,

dokler ne prekine mojega dela koščena roka bele žene s koso.

Kako je lepa gospodinja, ko sadi v vrtu rožino seme ali nasaja vrtno zelišče! Kako spoštljivo vrši to svoje delo in z ljubeznijo rahlja novo gredo. S solnčnimi žarki vred poljublja še ona novo bilko v listju in popju in se — sama roža — raduje razcvetelega rožinega kelih.

Klasju in roži sličimo tudi mi vsi v svoji rasti in dorasti. Iz zibeli rastemo v svojo družino in ob materini ljubezni in očetovi skrbi poganjajo koreninice v novi svet. Liki bilki v brazdi in stebelcu v gredi se najdemo v življenju domače vasi in njenega mladega rodu. In ko dorastemo v življenjsko polnoletnost in se zazremo v veliki družini svojega naroda polni ustvarjajoče sile in zdravja, tedaj sličimo roži na vrtu in klasju na njivi, ki dajeta v deseternem in stoternem sadu novega življenja v svoji smrti. Mlada rastlinica črpa svojo hrano najprej iz semena in srka nato življenjsko silo iz zemlje okoli sebe, dokler ne doraste v klas in rožo, da zamore sama iskati življenja še iz zraka in solnčnih žarkov. Voda in kemične snovi dajejo rastlini hrano in obleko, razcveteti in dozoreti pa zamore le ob svetlobi in toploti solnca. V solnčnih žarkih doraste rastlina v svoji bujni barvi in zdravem semenu, v temi pa ostaja bleđa, prozorna in gnila. Ali ni vsa ta rast v naravi do pičice podobna naši rasti? Živeža in obleke rabi-

mo kot rastlinica vlage in kemičnih snovi. A poleg tega je treba tudi nam svetlobe in solnca: bogatega duševnega in duhovnega življenja, ljubezni in dobrote, lepote in resnice, božanstva. Edino v tem solncu moremo dorasti v polno osebnost in ustvarjati življenje in zdravje še v tretjem in četrtem rodu.

Blagoslovljen je sad zemlje, ker je kos veličastne modrosti Stvarnikove, in nam govori globoke besede življenjskega našega programa. Mi pa ostajamo kljub tej modrosti in lepoti okoli nas še naprej gluhi in slepi.

(»Koroški Slovenec«, 6. marca 1932.)

ŽENSKI ODSEK

Materinski dan. Ker pade letos praznik Marijinega Oznanenja na Veliki petek, se bo praznoval materinski dan 3. ali 4. aprila. Kakor vsako leto, bodo tudi letos društva počastila naše slovenske matere s to proslavo. V ta namen ima Ženska zveza na razpolago primerno snov (prizore, deklamacije, govore). Zbirka stane 8 Din. Naroča se pri Ženski zvezi. V naslednjem priobčujemo kratek program, ki naj bo društvom v pomoč pri sestavi lastnega programa:

1. Deklamacija »Mamicam« (v zbirki Ženske zveze).

2. Slavnostni govor (v zbirki Ženske zveze).

3. Pesem »Mati« (v zbirki »Slovenski materi«, A. Mav. Dobi se pri oo. lazarištih v Ljubljani, v Grobljah, pri Sv. Jožefu pri Celju).

4. »Ave Maria.« Zborna deklamacija (Vigred 1932, št. 3).

5. Pesem: »Pred tabo, o ljubljena Mati, klečim« (vsi cerkveni pevski zbori jo imajo).

6. »Materina ljubezen.« Prizor za Materinski dan. (V zbirki Ženske zveze.)

7. »Voščilo materam.« Deklamacija cvetlic. (V zbirki Ženske zveze.)

8. »Mala mamica.« Deklamacija. (V zbirki Ženske zveze.)

9. Pesem: »Mamica moja, povej mi!« (V zbirki »Slovenski materi«, A. Mav. Glej pod 2.)

Za izpopolnitev tega programa je na razpolago III. zvezek »Dekliškega odra«, ki se naroča v upravi »Vigred«.

Odsekovni odbor naj skrbi, da proslave članice ta praznik s skupnim sv. obhajilom. Pa tudi sicer naj skuša ta dan vsaka napraviti materi kako posebno ve-

selje. O proslavi, bodisi da jo priredi odsek sam ali skupno s prosvetnim društvom, pošljite poročilo za »Vigred«.

Na materinem grobu

Pada snežec beli, pada
na gomilo,
kjer počiva srce zlato,
ki le zanj je bilo.

Zjutraj so mu v grob jo deli
možje resni,
kako spi pač mama zlata
v postelji ti tesni!

»Mama... mama!«... Plakal, klical
celi dan je;
celi dan je tukaj klečal,
stražil mamin stan je.

Pada snežec beli, pada,
grobe krije;
čez polje, čez stanje mrtvih
veter mrzli brije.

Veter vije... Njemu pa je
toplo, voljno;
srce mu je lahko, lahko,
ni več, ni več bolno.

Pada snežec beli, pada
na gomilo;
dete se na zemljo mrzlo
trudno je sklonilo.

Pada snežec beli, pada
na gomilo;
aj — za mamico pač dete
več ne bo solzilo!

Fr. Ks. Meško.

VPRAŠANJA

za prosvetne tekme iz zdravstva in iz gospodinjstva

Zdravstvo.

Rane.

1. Kaj vemo o ranah?
2. Kako se rane celijo?
3. Kako rane zavezujemo?
4. Kaj je treba pri ranah posebno pomniti?
5. Kaj je pomniti glede obveze?

Krvavitve.

1. Kaj vemo o žilah?
2. Kako spoznamo, kakšna žila krvavi?
3. Pritisk na krvavečo odvodnico (arterijo). (Praktično.)
4. Kako še ustavimo kri na nogi ali roki? — Podveza (praktično.)
5. Kaj vemo o krvavitvah iz krčnih žil?

Omedlevica.

1. Kaj je vzrok omedlevice?
2. Opis omedlevice.

3. Kako pomagamo omedlelemu?
4. Tipanje žile. (Praktično.)
5. Določanje telesne toplote. (Teoretično in praktično.)

Gospodinjstvo.

Lastnosti dobre gospodinje.

1. Kaj je temelj urejenemu družinskemu življenju?
2. S čim doseže gospodinja srečo in zadovoljnost v domu?
3. Kako pripomore gospodinja k blagostanju svojega gospodinjstva?

Hraniloznanstvo.

1. Zakaj mora gospodinja upoštevati nov način prehrane?
2. Katera vrsta hranil pride pri novi prehrani posebno v poštev?
3. Kako pripravimo zelenjad, da kot hranilo doseže svoj namen?

SPORTNI ODSEK

Nedavno je na zborovanju nemške državne zveze za telesne vaje v katoliških društvih v Kölnu nastopil svetovno znani jezuitski pater Friderik Muckerman. Na tem zborovanju je govoril o pomenu sporta za vero in cerkev. Ta izvrstni poznavatelj sodobne Evrope, spoznavatelj vseh mogočih evropskih kriz je govoril o sportu z verskega in cerkvenega stališča. Prišel je do zaključka, da naravno zdravje tvori predpogoj za zdravo vero in pravi verski občutek. Radost nad zdravim življenjem, človeka povzdigne do radosti božjega otroka. Sportnik mora prehoditi težko pot potrpežljivosti in prav to je nekaj treninga za višje kulturno in prosvetno delo. Telesna svežost je predpogoj za udejstvovanje mladega in novega verskega življenja.

Domovina se nam odkriva kakor prostor, kateri sprejema svojo posvetitev po

svetem, med tem ko se kaže pri resnem sportnem gibanju stara osvojevalna vojna, v besedah: pojdite po vsem svetu. Vprav sportno gibanje izpreminja danes družabno življenje. Iz pretiranega intelektualizma vodi v dobo povsem človeškega načina življenja. Telo prihaja do svoje veljave, kakor izraz in orodje duše. Besede sv. Pavla o telesu kot hramu božjem dobivajo razumevajoč odmev v širokih ljudskih plasteh. Tudi naš sportnik Drago Ulaga prihaja v članku: Kako naj vzgaja slovenski sport, do sličnih sklepov, zlasti kar se tiče narodnosti. Posebno opozarja na našo boječnost in strahopetnost. In prav tega poguma človek dobi pri sportnem udejstvovanju. Sličnega poguma je potreba tudi, kadar nasprotniki vere in duhovščine žalijo čut poštenjaka. Zato pravi omenjeni sportnik, da je poleg izobrazbe Slovincem

potrebna zlasti vzgoja in sicer vzgoja s posebnim ozirom na zgoraj omenjene napake. Izbrisati bo treba sledove hlapčevstva in v osebnost posameznika mora priti močna samozavest, pogum in volja. Eno važno vzgojnih sredstev, ki so nam na razpolago, je brez dvoma sport. Ta ustvarja človeka zdravega, močnega, odločnega. Sport, ki zgrabi človeka kot psihofizično bitje in izpremeni mevo v moža, ki nudi mrkemu razvedrila, žalostnemu veselja in slabotnemu moči, o takem sportu lahko rečemo, da je res vzgojno sredstvo.

Obsojamo pa oni sport, kateri ima za cilj izključno rekorde. Tudi ne sme biti namen našega sporta, da bi v tekmah dosegali mnogoštevilnejše in večje napore. Kakor jih ne moremo doseči ne v gospodarskem, ne v kulturnem oziru, tako jih tudi ne moremo dohiteti pri sportu. Ker je zdravje sedež močne osebnosti, je tudi vir blagostanja in veselja do življenja. Sport, ki ga propagirajo tudi naša prosvetna društva, naj se vedno goji po pameti, napravi naj človeka zdravega in odpornega proti bolezni. Brez dvoma bo ta panoga društvenega delovanja imela tudi za uspeh dejstvo, da se bo število abstinentov dvigalo, število bolnikov pa padalo.

Panoge sporta so raznovrstne, dočim je telovadba gojila le redovne in proste vaje ter vaje na orodju, se odpirajo sportu nova področja, ki niso vezana toliko na društveno dvorano. Društva, ki imajo priliko pospeševati plavanje, torej, ki so v bližini rek ali jezer, naj skušajo med svojim članstvom zlasti v poletni dobi dvigati smisel za to panogo udejstvovanja. Kjer je prilika za plavanje, tam je gotovo tudi prilika za veslanje. Opominimo le na lepe dolenjske vasi ob Krki. Lepše prilike, kot jo nudi ta reka za plavanje in veslanje, torej tudi za plavalne in veslaške tekme, ne nudi druga reka v Sloveniji. Lepe in bele ceste, ki prečkajo našo deželo, naravnost vabijo kolesarja v svoje kraljestvo. Kako lepo je videti četo fantov-kolesarjev, ki hitijo ob nedeljskih popoldnevih v sosednje fare na obisk ali združijo ta kolesarski izlet z obiskom vzornega posestva, z ogledom te ali one tovarne, elektrarne, napravijo še peš izlet na razgledno toč-

ko ali pa pobitijo na mično božjo pot! Take prilike je treba izrabiti in navdušiti člane kolesarje za tovrstne izlete. Vsa Gorenjska pa nudi pozimi izboren teren za smučanje, poleti pa za turistovski sport. V letošnji sezoni so nekatera naša društva na Gorenjskem izpeljala že več smučarskih tekem. Tudi rokomet, nogomet nudita zlasti mlajšim članom priliko za sportno udejstvovanje. Zato pa društva ustanavljajo pridno tovrstne odseke in klube ter se pripravite na bližajočo se pomlad, da pohitte ven v prosto naravo!

Jesenice. Prava sportna nedelja je bila nedelja 21. februarja. Kamor si se ozrl, si videl smučarja, ki je »treniral«, pa naj si bo že po dveh ali pa po vseh štirih! Največ zanimanja pa je bilo za smuško tekmo, katero je priredil sportni odsek »Borec«. Na progi 10 km je startalo 22 tekmovalcev, od katerih jih je dospelo na cilj 21. Izpred Krekovega prosvetnega doma so jo uredali skozi Hrenovico in čez Savo pod Možakljo, proti Hrušici in po raznih vijugah, vzponih in pobočjih nazaj na Savo, kjer je bil v bližini doma cilj. Prvi je prišel Jamar Viktor, ki je prevozil vso dolgo progo v 58 min. 3 sek. in 4 petinkah sekunde. Drugi je bil Brtoncelj Janko, 59:25.1; tretji Pengal Anton 59:55 sek. — Popoldne ob treh pa je na Hrušici startalo 9 smučark; cilj je bil za Pavlinovo vito na Jesenicah. Prva je prišla na cilj Alice Delgoš v 14:6, druga Rozman Rozka v 14:34, tretja Kočar Stana v 14:56. — Tekmovali so tudi taki, ki imajo vsaj poldrugi stari cent. Priglasilo se jih je sedem, eden med njimi je imel 102 kg. Kljub »teži« pa so vozili dobro. Vzeli pa so isto routo kot smučarke in je prvi prisopihal na cilj Gabriel Nace in sicer v 13:10, drugi Novšak Viktor v 13:20, tretji Petrič Franc v 13:28. — Sportni odsek »Borec«, pod čigar vodstvom sta se vršili prvi dve tekmi, se vsem darovalcem krasnih dobitkov prav iskreno zahvaljuje.

Kat. prosvetno društvo Dovje je priredilo v nedeljo 21. februarja člansko smučarsko tekmo v dveh skupinah. V prvi skupini na 9 km je prispel prvi na cilj Pintar Franc v času 59:50, temu je sledil Kosmač Janez v 50 minutah, tretji

Mertelj Kristelj v 52:8. — V drugi skupini na 7 km je dosegel prvo mesto Jakob Smolej I. v času 47:10, drugi Smid Jakob v 47:35, tretji Smolej Jakob II. v 48:45. — V drugi skupini so bili sami

začetniki in so tudi vsi ostali tekmovalci prispeli na cilj v času ene ure, čeprav je bil sneg na solčni strani zelo južen. Sedaj pa se prav pridno vadijo naše članice, ki bodo tudi tekmovalce.

LJUDSKI ODER

Vedno večje je povpraševanje po novih ljudskih igrah. Čudimo se pa kljub temu, da naša podjetja nočejo zalagati ljudskih iger. Zato tembolj pozdravljamo privatno iniciativo na tem polju. V založništvu Prosv. društva pri Sv. Krištofu v Ljubljani sta izšli dve igrici in sicer: »Pri kapelici« in »Prisegam«. Obe izpod peresa p. Kazimira Zakrajška, O. F. M. Za obe igri se dobi dovoljenje pri založništvu. »Pri kapelici«, igra v 3 dejanjih nastopa 9 moških in 7 žensk. — Prvo in tretje dejanje se vrši v gozdičku poleg kapelice, drugo pa sredi vasi. Igra

je povzeta iz našega življenja, kakor ga živi sleherna slovenska vas.

»Prisegam«, igra v 3 dejanjih, pa je namenjena zlasti ženskim odsekom in krožkom. Zlasti pa je priporočljiva kot zaključna prireditev za gospodinjske tečaje. V igri sami nastopajo članice kuharskega odseka. Poleg tega nastopa še 8 ženskih oseb. Prvo dejanje se vrši v kuhinji, drugo v gozdu in tretje v sprejemni sobi. Obe igri toplo priporoča Prosvetna zveza vsem našim društvenim odrom.

Ljudski oder in njegovo delo

Maribor, 19. febr.

Sinoči se je vršil v dvorani Zadrúžne gospodarske banke občni zbor mariborskega Ljudskega odra, ki je bil zelo dobro obiskan. Društvo je polagalo pred svojimi člani in pred javnostjo obračun svojega delovanja v pretekli poslovni dobi in pribiti moramo, da pokazuje končna bilanca neobičajno lepe in vsestranske uspehe. Tekom svojega obstoja si je ustvaril mariborski Ljudski oder pozicijo, za katero bi ga morala marsikatera institucija zavidati; pridobil si je kader požrtvovalnega članstva, ki mu je ostalo zvesto tudi v najtežjih časih, odkril je mlade talente, ki se čimdalje bolj uveljavljajo v svojem umetniškem stremjenju in zasigural si je svojo stalno publiko, za katero so predstave Ljudskega odra pravi dogodki ter ob vsaki vprizoritvi napolnjuje dvorano. — Požrtvovalno vodstvo in članstvo ne pojmuje svojega delovanja le kot nekako zadoščenje za svoje osebne ambicije, ampak se zaveda važnega poslanstva, katero si je naložilo v svojem idealnem stremjenju po širjenju obče prosvete. In prav v tem dejstvu leži velik pomen Ljudskega odra v Mariboru ter ga še čaka velika naloga

za bodočnost. Postati mora centrala-matica za naše podeželske odre, kjer se bodo šolali naši kmetijski režiserji, kjer bodo dobivali navodila in pobude za svoje delovanje v širokih masah ljudstva. — Občni zbor je vnovič pokazal, da se zaveda članstvo svoje velike naloge v polni meri. O delovanju v pretekli sezoni nam dovolj jasno govore dejstva: 11 predstav, uspehih v vsakem oziru, zadovoljivo finančno stanje društva kljub vsem velikim izdatkom, izpopolnitev garderobe, nabava novih kulis, zavese in izpopolnitev odra. Umetniški nivo predstav je bil po sodbah tudi strogih kritikov zavidljiv. Oder si je zagotovil tudi v pretekli dobi sodelovanje odličnega režiserja prof. Potokarja. — Pri volitvah je bil izvoljen po večini stari odbor z agilnim magdalenskim kaplanom dr. Meškom kot novim predsednikom. Artistično vodstvo ima Eichmeister, tajnik in vodja društvenega orkestra je Drago Gračner, blagajnik in gospodar Tušak. Za bodoče leto ima društvo množico lepih in hvaležnih načrtov. Želimo mu, da jih v celoti izvede ter doseže še večji razmah svojega uspešnega in idealnega prosvetnega delovanja.

„Pasijon“ v Kranju

(Kranj.)

Letos bo Ljudski oder v Kranju spel priredil »Pasijon«. »Pasijon«, ki ga bomo videli v Kranju, je nekaj svojevrstnega, ker je besedilo staroslovensko, ljudstvu neznano, našim odrom pa doslej nedostopno. Pasijon v Kranju se bo igral po besedilu stare škofjeloške pasijonske procesije. Stari rokopis tega Pasijona se nahaja v samostanu oo. kapucinov v Škofji Loki in ga je napisal pred dobrimi dve sto leti (1721) neki pater Romuald. Ta rokopis pa je priredil za naše odre in besedilo tudi predelal za današnji jezik g. prof. Niko Kuret. Pasijon se razlikuje od običajnih

Pasijonov tudi po tem, da ima predigro, v kateri se prikazuje potreba Odrešenja radi greha prvih staršev. Ves Pasijon pa ima 15 kratkih slik, med katerimi bo pel cerkveni pevski zbor in bosta igrala kvarteta na lok in na pihala. V celoti sodeluje pri »Pasijonu« okrog 80 oseb. Med izvajanjem ni nobenega odmora. Predstava Pasijona mora biti več kakor igra, biti mora za gledalce in igralce pobožnost, za katero se je treba v svojem srcu pripraviti. Naj bi se kranjska okolica v velikem številu udeležila pasijonskih predstav, ki se bodo vršile od nedeljah popoldne!

Ob 25 letnem jubileju g. Franceta Poženela

V nedeljo 6. t. m. je proslavilo Prosvetno društvo v Mostah na skromen, toda tembolj prisrčen način, jubilej 25 letnega oderskega dela požrtvovalnega režiserja g. Franceta Poženela. Vztrajnemu in tihemu delavcu so se prišli pokloniti iz raznih krajev. V lepem govoru je g. Narte Velikonja orisal pot, po kateri je hodil jubilanter ter mu v znak njegovih zaslug, ki si jih je pridobil na polju oderskega dela, izročil krasen venec. V imenu moščanskega prosvetnega društva ga je pozdravil predsednik g. kaplan Oražem z željo k še nadaljnji vztrajnosti in napredku. G. Križaj mu je čestital v imenu moščanskih mož, g. Logar pa v imenu moščanskih fantov. Bivšega bojevnika je pozdravil predsednik g. Rozina, oderskega tovariša pa g. J. Novak. Zadnji je čestital jubilanteru še domačin iz njegovega rojstnega kraja Dol. Logatec, kjer je kot dijak prvič nastopil na odru in vsejal seme na polju dramatike. Obdarjen z obilico cvetja in daril se je slavljence ganjen zahvalil vsem. Predvsem se je zahvalil svoji materi, ki je bila tudi navzoča. »Kar sem danes, se imam zahvaliti svoji materi, ki me je prva poslala na oder. Ne iz koristi, ne radi časti, temveč iz čiste ljubezni in idealizma sem se oklenil te panoge prosvetnega dela, ki mi je nad vse draga. Ne letam za visokimi

cilji v višje sfere. Zadovoljim se z malim. Mali človek, preprost slovenski kmet mi je najbolj pri srcu — Sledila je nato krasna drama v štirih dejanjih »Zlatopolčan« katero je spisala Charlotte Birsch. Prevedel jo je jubilanter sam in bil tudi nositelj naslovne vloge. Drama je bila vprizorjena prvič pred 60 leti v Berlinu. Njena vsebina je obče človeška zadeva in primerna vsem časom.

Tržič.

Igra o treh kraljih (Timmermans) je v nedeljo na odru »Našega doma« žela sijajen uspeh. Kar na mah je tudi v Tržiču prodrla moderna ljudska igra. Igralci so se vživeli v svoje vloge, da je bilo veselje. Globoko zamišljeno duhovno vsebino igre so podali s takim razumevanjem, da so z lahkoto pritegnili k igri tudi gledalce, ki so vidno doživeli vsebino igre v svojih dušah. Splošna sodba je, da kaj takega na naših odrih še ni bilo. K uspehom je seveda pripomogla tudi popolnoma nova scenerija zaves, ki se je zelo obnesla, in pa svetlobni efekti. Svetlobne in scenične priprave so na našem odru sedaj tako spopolnjene, da odgovarjajo po večini vsem zahtevam modernega odra. Pri napravi vsega tega je društvo pač računalo na še nadaljnjo naklonjenost

obiskovalcev »Našega doma«, ki kljub težki krizi, ki jo preživljamo, že sedaj radi prihajajo v našo dvorano, ker vedo, da dobe v nji za male denarce resno izobrazbo in pošteno zabavo.

Srce in denar na odru Rokodelskega doma.

Na pustno nedeljo je vprizorilo Društvo rokodelskih pomočnikov pri svoji običajni prireditvi Vodopivčevo spevoigro »Srce in denar«. Snov ji je zajeta prav iz domačega življenja in opisuje dogodek, ki se je že tolikokrat dogodil in se še dogaja. Brez pretiranih, izumetničenih sredstev plete pisatelj snov tako naravno, da mora poslušalec vse sproti doživljati. Izredno melodični spevi — deset jih je v igri — dejanje izredno lepo poživljajo in učinek poglobljajo. Vse je tako naravno, preprosto in vprav zato prikupljivo. Igrali so, kakor vedno, prav dobro. Tudi pevske vloge so bile jako

dobre in je sklepni nalašč za to igro sestavljeni mešani zbor prav izborno zvenel. Igra je zapustila najboljši vtis in smo prepričani, da bo prišla kmalu na vse odre po Slovenskem.

Vodopivčevo spevoigro smo zato obširneje ocenili, ker je novost za naše odre in se moramo vsakega napredka na glasbenem in dramatičnem polju, ki pomaga do popolnejše ljudske izobrazbe, posebno veseliti.

★

C. Golar, Dve nevesti. Vesela igra v treh dejanjih. V Ljubljani, 1932. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna. Str. 94. Cena broš. 18 Din. (Za odre rokopis.) — Najnovejše odrsko delo Cvetka Golarja, ki je doseglo najpovolnejši uspeh v Narodnem gledališču v Ljubljani, je sedaj izšlo v tisku. S tem je dana možnost, da se udomačita »Dve nevesti« po vseh odrih, kjer bosta gledalce prijetno zabavali. Vlog 7 moških, 4 ženske.

KINO

Prosvetna zveza opozarja male kinoposestnike na filme iz gospodarstva in industrije, iz fizike, naravoslovja in zemljepisja.

Gospodarstvo, obrt, industrija.

I.

1. Zetev, 1036.
2. Vzorni tip kokoši, 683.
3. Med, 1075.
4. Sladkorni trs, 967.
5. Vzorni tip kmetije, 531.
6. Pridelovanje manioke, 1069.
7. Kokosovi orehi, 496.
8. Spravljanje drv v Vogezih, 1052.
9. Sekanje v gozdu, 1053.

II.

10. Sol v Vendee-ji, 517.
11. Pripravljanje šampanjca, 1062.
12. Konjak, 459.
- 12 a. Spravljanje sardin.
13. Pripravljanje holandskega sira, 1044.
14. Tovarna biskvitov, 297.
15. Gojitev sviloprejk v Kambodži, 516.

III.

16. Predilnica bombaža, 1007.
17. Tkalnica bombaža, 1011.

18. Tekstilne rastline v Abaki, 1114.
19. Predilnica in tkalnica flanele, 848.
20. Izdelovanje klinj za britje, 588.
21. Izdelovanje mila za britje, 504.
22. Modeli iz voska, 816.
23. Izdelovanje steklenič z dišavami, 306.
24. Arabske modistinje, 67.
25. Izdelovanje nakita v Toledu, 735.
26. Izdelovanje kristalov na Češkem, 962.

IV.

27. Umetna dela v lesu, 724.
- 28.
29. Umetna dela v železu, 724.
30. Izdelovanje umetnine v bronu, Lo. 141.
31. Kiparstvo v slonovi kosti na Japonskem, 245.
32. Slikarstvo na steklo, 818.
- 32 a. Umetno lončarstvo na Japonskem, 245.
33. Marokanski izdelovalci mozaikov, 843.
44. Opeka, 1138, 1.
45. Opeka, 1138, 2.

V.

46. Lončeni in železni lonec.
47. Tunizijski lončarji, 65.
48. Izdelovanje apna iz školjk, 632.
49. Izdelovanje jedilnega pribora, 589.
50. Izdelovanje glavnikov iz železovine, 267.
51. Probkovina in zamaški za steklenice, 1023.
52. Barvanje peres, 310.
53. Gumbi naših oblek, 1034.

VI.

54. Pravi biseri.
55. Brusarna zlahtnih kamnov v Auvergni, 619.
56. Izdelovanje pisal v svinčnikih, 248.
57. Predelava kosti, 1058.
58. Gradnja ladje iz železnega cementa, 1043.
59. Izdelovanje papirja, 519.
60. Izdelovanje cigaret, 311.
61. Električna žarnica, 497.

VII.

62. Izdelovanje jekla (Thomasov postopek), 1095.
63. Izdelovanje Martinovega jekla, 1, 1090.
64. Izdelovanje Martinovega jekla, 2, 1090.
65. Izdelovanje Martinovega jekla, 3, 1090.
66. Lasarstvo.
67. Pridobivanje alg.
68. Pletarstvo.
69. Izdelovanje japonskih vaz.

Tuji kraji in ljudje.

a. 1.

1. Okolica Saint Clauda, 610.
2. Crau in Za Cranargne, 1097.
3. Moryat in njegove jame.
4. Po visokem Poiton-ju, 740.
5. Ploumanach (Bretanija), 265.
6. Po Bretaniji, 749.
7. Zapadna obala Bretanije, 1042.
8. Izlet po Alzaški, 249.
9. Slikašči Vogezi, 263.
10. Grad Blois, 393.
11. Grad Chambord, 393.

b. 2.

12. Muzej Trocadero (Pariz), 703.
13. Pristanišče Dunberque, 857.

14. Clümbre (Portugalsko), 354.
15. Yellonstonski park (USA), 792.
16. Corte, 580.
17. Maures in L'Esterel, 1099.
18. Erozivno delovanje vode. 1. 1149.
19. Erozivno delovanje vode. 2. 1149.
20. Kanali, 1124.
21. Mostovi in viadukti, 1064.

c. 3.

22. Kako so nastale gore, 1122.
23. Ledena ozemlja, 1136.
24. Ledenik, 1012.
25. Turistika, 1147.
24. Kaj vidiš po gorah, 1133.
25. Tunis (okrajji domačinov), 756.
26. Oaza Tozeur, 64.
27. Oaza Nefta, 613.
28. Constantine, 582.
29. Okolica Anghorja (Nambodža), 594.
30. ĩmouktu, 305.
31. Snežni vihar na Japonskem, 328.

c. 4.

32. Hladne pokrajine.
33. Tople pokrajine.
34. Bretonska slavnost, 60.
35. Savojske noše, 806.
36. Holandske noše, 763.
37. Bikoborbe v Madoeri, 96.
38. Slavnost v Vevilli.

c. 5.

39. Svetloba v Dahomeyn, 418.
40. Arabske žene, 70.
41. Pri severnoameriških Indijancih, 598.
42. Otroške igre na Japonskem, 470.
43. Kitajska umetnost (muzej) Cermuschí (Pariz), 701.

Iz prirode.

I.

1. Prežvekovalci, 1000.
2. Kuna, ki vdira v kaščo, 424.
3. Kuna, 13.
4. Sladkovodna kača, 1128.
5. Kuščarji, 1081.
6. Žabe, 1002.
7. Rak, 1143.
8. Polž, 1065.
9. Bramor, 644.

II.

10. Rjavi hrošč, 1041.
11. Polonica, 16.
12. Komar, 1113.

- 12 a. Muha.
13. Stenica, 1093.
14. Perutnina, 1035.
15. Gos, 1072.
16. Netopir, 436.
17. Hudournik, 51.

III.

18. Noj in njegovo perje, 334.
19. Lov s sokoli v Alžiru, 284.
20. Ptičji let, 1108.
21. Ptičja gnezda, 1, 1150.
22. Ptičja gnezda, 2, 1150.
23. Morske anemone, 63.
24. Razvoj jajc, 1102.
25. 54.
26. Morske zvezde in ježki, 11.
27. Ličinka, 80.
28. 1111.
29. Ličinka, 58.
30. Št. 1, 1141.
31. Št. 2, 1141.
32. Citronin zajedavec, 420.
34. Stanična sestava živih bitij, 57.
35. Staničje pod mikroskopom, 1100.
36. 1117.
37. Kaljenje rastlin, 1083.

V.

38. Razvoj stebela in cvet, 1083.
39. Oplojanje in zorenje pri rastlinah s cveti, 1084.

40. 1110.
41. Pod vodo, S. C. 617.
42. 81.
43. 69.
44. Spravljanje metuljev, 1, 513.
45. Spravljanje metuljev, 2, 513.
46. Lisica in štoklja, 482.
47. Vpliv glasbe na živali.

Iz fizike.

1. Magnet, 397.
2. Vodik, 1118.
3. Tekoči zrak, 74.
4. Kristalizacija, 1, 1115.
5. Kristalizacija, 2, 1115.
6. Kristalizacija, 3, 1115.
7. Telefotografija, 595.
8. Umetna fotografija, 325.

Gospodinjstvo in zdravstvo.

1. Šola za matere.
2. Likanje, 1103.
3. Dobro testo, 10.039.
4. Navodilo za čiščenje srebrnine, 427.
5. Šola Montessori.
6. Oko, 1076.
7. Pogled, 1, 1077.
8. Pogled, 2, 1077.
9. Kri, 1107.
10. Spalna bolezen, 5000.
11. Zdravljenje kačjega pika, 5001.

KNJIŽNICA

Urbanus: »Knjiga o lepem vedenju«.

Tretja, zelo pomnožena in izpopolnjena izdaja. Založila Jugoslovanski knjigarna v Ljubljani, 1932. Strani 388. Cena Din 50, vez. Din 64 (v celo platno).

Lepo vedenje je igralo v človeški družbi že od nekdaj jako važno vlogo. Res je, da so današnji demokratični časi zavrgli že marsikatero pretirane predpise, ki so jih smatrali nekoč za nedotakljive, toda premnogo jih je še, ki jih družba ne bo opustila nikdar, ali si jih bo pa le primerno prikrojila, zato je samo po sebi umevno, da jih mora vsak poznati, če se noče izpostaviti v vsaki boljši družbi očitku nevedneža, nerode in neolikanca. Za nas Slovence je to vprašanje še prav posebno važno, saj izhajamo po veliki večini izpod kmetij-

skih krovov in iz delavskih rodbin, kjer nismo imeli prilike prisvojiti si že od mladih nog vseh tistih oblik občejanja in kretanja, ki jih kulturna družba brez-pogojno zahteva. Za nas vse so zato takele »Knjige o lepem vedenju« potrebne kot vsakdanji kruh. Izdanih je bilo zato tudi že več, toda mirno lahko trdimo, da je izmed vseh dosedanjih najboljša ravno Urbanusova, ki nikakor ni kaka kompilacija sličnih tujih proizvodov, temveč napisana iz naše srede nalašč za nas. Obširno zato obravnava ravno ona poglavja, ki so za naše ljudi najpotrebnejša in prinaša tudi marsikaj, česar se druge slične knjige sploh ne dotikajo. Tako opozarjamo na pr. na poglavje o pozdravljanju, kjer pisatelj lepo utemelji naše domače slovenske pozdrave, da-

lje je izčrpno poglavje o vedenju pri mizi, ki je na videz samo po sebi umevno, a postavlja človeka prepogosto v največjo zadrego, ponovno bo vsak prebral oddelek, ki govori o obiskih in sprejemih, ker ga vsi in skoro vsak dan potrebujemo, in jako hvaležen bo pisatelju vsak za lepa in natančna pravila pismenega občevanja, ki jih v drugih sličnih knjigah navadno sploh ne najdemo. Skratka: Urbanusova knjiga je najboljša in najpopolnejše slično delo, ki smo jih imeli doslej pri nas, zato tudi ni čudno, če je doživela že tretjo, jako pomnoženo in izpopolnjeno izdajo. Tudi res elegantna zunanja oprema popolnoma odgovarja vsebini, zato bo gotovo segla po njej vsaka boljša slovenska rodbina.

Nova knjiga o družboslovju.

Dr. I. Jeraj: **Sociologija**. Samozaložba. Tiskala tiskarna sv. Cirila v Mariboru, 1932. Str. 188.

Mariborski profesor na bogoslovnem učilišču g. dr. J. Jeraj je izdal v samozaložbi zelo pomembno in v našem času še posebej koristno »Sociologijo«, ki bo v strokovnih in znanstvenih krogih brez dvoma vzbudila živahen odmev. Ker pa je knjiga tudi odlično praktičnega pomena — vsi delavci na našem prosvetnem polju bodo željno segli po njej — naj tudi mi opozorimo nanjo.

Pisatelj nam je hotel podati družboslovje, morda bolje rečeno črtež družboslovja na osnovi katoliškega življenjskega in svetovnega naziranja s tem namenom, da začrta jasno smer vsem, ki iščejo v veliki množici sodobnih socialnih teorij in imen trdne orientacije. Ako prav razumemo pisatelja, je bil to njegov glavni namen, ki mu je narekoval seveda v naprej gotove omejitve. Zato avtor one teorije, ki jo je izčrpno in neprekosljivo obdelal naš dr. Ušeničnik v svoji »Sociologiji« — ki tudi še po 20 letih, kar je izšla, ostane slejkoprej naše najboljšo tovrstno delo — ne razpreza v podrobnosti, temveč se je potrudil, da napiše v prvi vrsti »družboslovje« v ožjem smislu, kakor to delajo novejši, zlasti nemški sociologi. Jerajevo delo temelji sicer trdno na preizkušeni tradiciji katoliških sociologov, a gre korak

dalje in se trudi, da vse pomembnejše novejšje pojave iz socialnega sveta in družabnega gibanja pritegne v svoj sistem. Da je moral pisatelj pri tem že z ozirom na omejen obseg skrbno izbirati, je povsem jasno. Pri svojem sistemu se na eni strani naslanja na Vierkandta, Wieserja, Tönniesia in deloma tudi na Schwera, zlasti v glavnem delu (splošna sociologija, str. 31—90), a postopa povsod kritično, popravlja tudi bistveno njihove izsledke in nam tako poda prvo pregledno analizo družabnega bistva, kakor ga gleda pozitivno katoliško usmerjen sociolog. Druga aktualnost Jerajeve sociologije je pa v tem, da je s pridom upošteval in uporabljal zadnjo papeževo socialno okrožnico »Quadragesimo anno«, kar mu je omogočilo, da je staremu krščanskemu nauku o organski strukturi človeške družbe mogel dodati še nekaj kontur bodoče organizacije korporativne države. Mislimo, da v teh dveh činjenicah leži specialen poudarek Jerajevega družboslovja. Ideja papeževe okrožnice se vleče kakor rdeča nit skozi vsa poglavja, ki so nanizana kot nekakšen teoretičen okvir okrog te osnovne ideje. Razdelitev snovi po knjigi: Uvod podaja nekaj zgodovinskega pregleda in določitev pojmov (str. 1 do 31). Glavni del knjige, splošno družboslovje, je razdeljen na štiri pododdelke: smotrenost družbe, rast družbe (organična struktura družbe), družabni sistemi in družabni tipi. V tretjem delu (posebno družboslovje) pa pisatelj obravnava vprašanja prava in družbe, lastnine, družine, stanu in države. Delo je torej lepo zaokrožena celota.

Dr. Jerajevo knjiga je pisana zelo živahno, večkrat celo z zanosom. Tisk Cirilove tiskarne je čeden in prijeten za oko. Knjiga stane s poštnino vred samo 27 Din in se naroča pri pisatelju, Maribor, Gledališka ulica 2. — Knjiga bodi vsakomur toplo priporočena.

Dr. Ciril Potočnik: »Dobri pastir«.

Nič ne more današnji človek oči dvigniti preko vidnega višavja, nič ne more drugega misliti kakor otipljivo materialnih rečeh. Zato ne uravna svojih poti po pozitivnih normah, ki bi blažile

notranji razkroj, temveč po širokih željah brez mej. Pa prav radi poslednjega tolikrat vrže s sebe vse dostojanstvo telesa in duše kot star klobuk in onečasti božjo podobnost.

V ta čas nemirnega iskanja in oklepanja materije je prišla knjiga »Dobri pastir«, ki jo je napisal semeniški spirital dr. Ciril Potočnik. Prišla je, da bi ljudem vrnila mir, da bi pokazala Jezusa v pravi luči, v ljubezni, usmiljenju in odpuščanju, potolažila in svetovala bi rada tisočim, ki so slepi in ne vidijo poti nazaj...

Knjiga je pisana s toplo ljubeznijo, ki vsakogar pridrži v mislih na prečitnem sestavku. Prav zato je to izvrstna premišljevalna knjiga. Prečitaš poglavje ali še manj na večer, drugo jutro razmišljaš in si utrašaš voljo in ljubezen do božjega življenja. In prekrasen lik Kristusov hodi vedno s teboj.

Ta knjiga mora potovati skozi vse vasi slovenske. Naj ljubezen goji, naj usmiljenje, pravo pobožnost, živo vero, zaupno molitev in vse te lepe stvari kaže ljudem tako, kakor je Kristus učil. Če pa ne more v preproste kmetske hiše radi cene, ki je prilično visoka (prvi zvezek broš. razprodan, v pol platno vezan Din 50, eleg. vezan Din 60; drugi in tretji zvezek broš. po Din 40, v pol platno vezan po Din 52, eleg. vezan po Din 64, po pošti 2 Din več), naj gre v več izvodih v prosvetne in farne knjižnice! Če je prostora za manj vredne pustolovne knjige, bo menda tudi za te, po katerih bodo ljudje radi segali.

Naroča se v prodajalni Ničman, Kopitarjeva ulica 2, Ljubljana.

Gornje mesto.

Povest iz zagrebskega življenja. Spisal Bogomir Magajna. Mohorjeve knjižnice 48. zvezek. Str. 270. V platno veza-

na Din 52, broširana Din 36. (Za ude Mohorjeve družbe 25 odstotkov ceneje, če knjigo naroče naravnost pri založnici.)

Ko je ta povest izhajala v »Mladiki«, je uživala veliko zanimanje ne samo doma, marveč tudi pri slovenski in hrvatski publiki v Zagrebu. Znani mladi novelist Magajna je s tem delom prvič zastavil pero, da nam napiše večji tekst. Priznati moramo, da se mu je to v glavnem res posrečilo. Ni pa šel na drugopot, kakor jo je hodil in jo še hodi v svojih črticah in novelicah. Njegovo gledanje, čuvstvovanje in doživljanje je vse oplojeno od okolice, od sodobnega človeka, tistega, ki trpi, ki je zaničevan, tudi do tistega, ki blodi in blodi gnan od razmer, ki se je ves umazal od blata sodobne družbe in se vendarle zaveda, da je človek, da na dnu njegovega srca gori še božja luč, da se više in više kvišku, ker ve, da človeštvo mora iz te sedanje razrvanosti, krivičnosti, nasilja, nemorale spet nazaj k praviri, ki je pravica, resnica, ljubezen: k Bogu.

Vse to občutje se plete skozi Gornje mesto. Razodeva nam tiste idealne ljudi, ki iščejo, tavaajo — in vendar vstajajo. Tam so dijaki, dijakinje, služkinje, strežniki, delavci. Vse se plete v en voz, vsa tragika življenja jih veže, družni in razbija. Za starejšo generacijo je to nov svet, ki ga odkriva Magajna v Gornje mesto. Svet sedanjih dni, svet vretja, kipenja in zorenja v nove dni. Ne zakrivajmo si oči, spreglejmo: sodimo, a nikdar ne obsojajmo!

Nekateri prizori so naslikani s tolikim občutjem, da te vsega pretresejo in ganejo do solz. Povest je brez dvoma resna obogatitev našega slovstva.

Založnica Mohorjeva je dala knjigi povsem lepo opremo.

ODBOR

Na podlagi novega društvenega zakona mora imeti društveni tajnik vedno na razpolago imenik članov in članic društva. Ta imenik se mora predložiti oblasti, če ga zahteva. Društvo pa, ki nima na razpolago imenika in pravilno

vodene društvene knjige, je v nevarnosti, da ga pristojne oblasti razpuste. Radi tega opozarjamo zlasti odbore, da pazijo na to.

Mali društveni kino se je tako izpopolnil, da za manjše dvorane popolno-

ma nadomešča normalni kino. Prosvetna zveza ima za tovrstne aparate 125 filmov na razpolago. Za prihodnjo sezijo pa bo izdelala in pripravila 10 popolnih programov, ki bodo na razpolago društvom za 10 prireditev. Vsak program bo obsegal 3 kolesa prvovrstne drame, povesti in zgodovine ter eno kolo zabavne vsebine. Društva pa bodo obvezana prevzeti vseh 10 programov tekom leta. Filmi bodo novi.

Taksne olajšave dobijo za male P. Baby filme društva, ki naznanijo, da prirede predavanje s filmskimi slikami. Predvajanja z malim Pathe-kinom tudi niso vezana na kino koncesije in ne na predpise, ki so predvideni za normalne filme. Vsa podrobna pojasnila daje Prosvetna zveza.

Prosvetna zveza priporoča vsem večletnim društvom in voditeljem organizacij, da pomagajo in sodelujejo pri razpečavanju srečk dobrodelnega društva sv. Vinka v Beogradu, kakor tudi pomagajo razpečavati slike bodoče katedrale v Beogradu med svojimi člani. Istočasno prosimo, da gredo v vsakem pogledu pri propagandi za graditev katoliške katedrale v Beogradu na roko razpečevalcem srečk. Priporočamo, da poverjenikom te prodajalne, ki se javijo pri Vas ter se legitimirajo s pooblastilom, greste kolikor mogoče na roko.

Katoliško prosvetno društvo Koroška Bela-Javornik.

Proslava 25 letnice obstoja Katoliškega prosvetnega društva na Koroški Beli se bo vršila v nedeljo 12. junija (le v izrednem slučaju, to je radi zaposlenosti članstva v tovarni ali v slučaju skrajno slabega vremena se preloži na 19. junij).

Na predvečer bo slavnostna akademija, pri kateri sodelujejo vsi odseki, na akademiji bo tudi imenovanje častnih članov. Po akademiji razsvetljava, fanfare, kresovi na bližnjih vrhovih.

V nedeljo: Zjutraj skupno sv. obhajilo za umrle člane. Ob 9 ali 10 slovesna služba božja, pri kateri bo spremljal orkester pevski zbor. Slavnostni govor (naprosili smo g. župnika in pisatelja Finžgarja). Po sv. maši bo tabor Katoliške akcije pred župno cerkvijo. — Popoldne ob 2 litanije, nato pa koncerti na »Kre-

su«, in sicer orkestralni in pevski koncert, za kar bodo povabljeni tudi posebni pevski zbori. Morda se bo uprizorila tudi kakšna dramatična stvar na prostem, na »Kresu«. Zaposlili smo tudi za srečolov.

Prosimo, da sosednja društva ta dan ne prirejajo svojih prireditev.

Pravilnik o cenzuri filmov.

Prosvetni minister je izdal pravilnik o cenzuri filmov. Za širšo javnost so zanimive sledeče določbe:

Napisi in teksti morajo biti v latinici ali cirilici.

Po tem pravilniku je potrebno posebno dovoljenje, če naj se film predvaja mladini izpod 18 let. Otroci izpod 6 let smejo prisostvovati samo tistim filmom, ki so namenjeni otrokom.

Za dovoljenje predvajanja filmov je treba predložiti prošnjo državnim centralam v Beogradu.

Dovoljenje cenzurne komisije ni potrebno za prosvetno-poučne, kulturno-vzgojne in umetniške filme, ki jih je kot take izbralo in odobrilo prosvetno ministertvo v svrhu prosvetljevanja prebivalstva in kot učni pripomoček v šolah, ne glede na to, kje se predvajajo.

Prav tako niso podvrženi cenzuri filmski tedniki in aktualnosti za narodno in prosvetno propagando, za propagando gospodarstva, turisticke in narodnega zdravja, ki so izvršeni po naročilu kateregakoli ministrstva ali centralnega presbiroja.

Predvajanje kinematografskih filmov se ne dovoli, kadar pregled pokaže, da bi škodljivo delovali na pravno in javno moralo, ali bi žalili plemenska ali verska čuvstva, ali bi neugodno vplivali na čuvstva in dušo vobče, ali pa bi škodovali javnemu redu in varnosti ter kršili ugled naroda in države, posebno še v njenih odnošajih do tujih držav.

Prav tako se ne dovoli predvajanje filmov brez vsake etične in estetične vrednosti.

Mladini pod 18 leti se ne sme dovoliti obisk predstav tistih filmov, ki bi škodljivo vplivali na njen moralni, duhovni ali zdravstveni razvoj ali pa bi pri njej preveč razdražili domišljijo.

Takse na vstopnice.

Na vse vstopnice in sicer za gledališča, umetniške koncerte in gledališke predstave prosvetnih društev, za tekme kola jahačev, dirkalnih društev za pospeševanje konjereje in za javne vaje in tekme sportnih društev je treba plačati 10% od vrednosti prodanih vstopnic. Ta taksa velja tudi za koncerte in zabavne prireditve, katere prirejajo prostovoljna gasilna društva, ki se sama vzdržujejo, toda izključno le za nabavo potrebnega orodja za varnost pred požarom in za pomoč svojim v požarni službi ponesrečenim članom. — 2. Za kinematografe, zabave in plese, cirkuse, akrobatske, atletske, mečevalske in spiritistične predstave, panoptike, menažerije in razne druge razstave in panorame, fotoplastike in sploh za vse vstopnice od ustanov, kjer se ljudje zbirajo za zabavo, se plača 20% taksa od vrednosti prodanih vstopnic. Ta 20% taksa se plačuje tudi na vstopnice za prireditve iz točke 1., če

se prirejajo s plesom, razen prireditev gasilnih društev. — 3. Pripombe. Izjemno pa ni plačati gornje takse za 1. predavanja in razstave, ki služijo v znanstvene, prosvetne in gospodarske namene. 2. Veselice na cerkvenih in šolskih slavah, proslavah in narodnih svečanostih, če se vrše na za to določenih mestih. 3. Cerkevne koncerte (v cerkvah), javne vaje sokolskih društev in koncerte domačih pevskih društev, če se prirejajo brez plesa. 4. Vstopnice v državne, banovinske in občinske muzeje. 5. Prireditve društva Rdečega križa, toda samo v dneh, ki so odredeni za zbiranje prispevkov. 6. Državna in banovinska narodna gledališča kakor tudi gledališke predstave selskih čitalnic. Če pa ta društva dajejo v najem svoje prostore drugim ustanovam in prirediteljem, se plača taksa po tej tarifni številki. Občinske takse ne morejo biti višje kot 50% državne takse, ostale samoupravne takse pa ne več kot 40%.

VSEBINA: M. Pohlin, Podeželski odri in njih ustroj. — Blagoslovljeni sad zemlje. — Ženski odsek. — Materinski dan. — Sportni odsek. — Ljudski oder. — Pasijon v Kranju. — Ob 25 letnici g. Franceta Poženela. — Kino. Seznam gospodarskih, obrtnih in industrijskih filmov. — Knjižnica. — Odbor.

Uprava: Pisarna Prosvetne zveze, Ljubljana, Miklošičeva cesta 7. — Odgovorni urednik in izdajatelj Vinko Zor, Sv. Petra c. 80. — Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: Karel Čeč.